

Afzenders:

Agractie Nederland
Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)
Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)
Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP)
Producentenorganisatie Varkenshouderij (POV)
Vereniging van Kalverhouders (VVK)

Aan:

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
t.a.v. de Staatssecretaris, dhr Rummenie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

-per e-mail verzonden-

Datum: 14 mei 2025

Betreft: Stop het proces om te komen tot vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000 gebieden

Geachte heer Rummenie,

Agractie Nederland en de sectororganisaties NAV, NMV, NVP, POV en VVK voelen zich overvallen door het proces om te komen tot “vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000 gebieden”. Het woord “vernieuwde” en de achterliggende rapporten tonen aan dat LVVN en andere “voortouwnemers” bezig zijn om wederom de natuurdoelstellingen aan te scherpen ten koste van de agrarische sector. Wij roepen u op dit proces te stoppen en het actualiseren van de natuurdoelen en het concretiseren van de verbeter/herstel doelstellingen over te laten aan de provincies en hen daarbij te verplichten dit te doen middels gebiedsprocessen, waarbij ook agrariërs en agrarische organisaties betrokken zijn (bottom up benadering). Bij de opzet van deze gebiedsprocessen dringen wij aan op betrokkenheid van onze organisaties.

Historie

In de periode dat de Natura 2000 gebieden werden aangewezen, is gezegd dat het aanwijzen van die gebieden niet of nauwelijks consequenties zou hebben voor de agrarische sector. Dat is een misvatting gebleken. Aan het begin van deze eeuw is besloten de natuur te gaan behouden/herstellen middels de proxy stikstof, met alle consequenties van dien gedurende de afgelopen meer dan 20 jaar. Met als uiteindelijke gevolg dat Nederland nu “op slot zit”.

Desalniettemin bleek bij de PAS gebiedsbeoordelingen (2017) dat met natuurherstelmaatregelen de gebiedsdoelstellingen (op termijn) zouden kunnen worden gehaald. In dat licht is het op zijn minst opmerkelijk dat de in 2023/2024 opgestelde Natuur Doel Analyses (NDA's) vrijwel zonder uitzondering ineens het tegendeel beweren. En ondanks het feit dat de Ecologische Autoriteit zeer kritisch was over de NDA's, is dezelfde Ecologische Autoriteit wel meegegaan in de conclusies van de NDA's dat het slecht gaat met de natuur en dat, naast verdroging, de hoofdoorzaak stikstofdepositie is. De uitspraak in de Greenpeace zaak is in belangrijke mate op deze uitingen van de Ecologische Autoriteit gebaseerd.

In de afgelopen jaren is de agrarische sector geconfronteerd met het bij-plussen van habitats en soorten die men “vergeten” zou zijn bij de aanmelding in Brussel in 2004. Ondanks het feit dat deze exercitie consequenties heeft voor de agrarische sector, verschuift LNVN zich achter het argument dat dit moet van Brussel (op grond van de VHR). Maatschappelijke en sociaaleconomische overwegingen mogen hierbij geen rol spelen, zegt men.

Wat gold bij het veegbesluit, geldt nu blijkbaar ook weer bij de totstandkoming van vernieuwde landelijke doelen voor habitats, soorten en vogels in Natura 2000 gebieden. Het moet van Brussel (VHR) en alleen wetenschappelijke en ecologische overwegingen mogen/moeten in ogenschouw worden genomen, zo staat op diverse plaatsen in de rapporten te lezen.

Wij kunnen u verzekeren dat wij langzamerhand wel klaar zijn met deze eenzijdige benadering. Ook al omdat de wetenschappelijke en ecologische inbreng afkomstig is van instellingen en organisaties die niet bepaald als onafhankelijk te boek staan. En trouwens, wat is er wetenschappelijk aan natuurdoelen die teruggrijpen op het (verre) verleden, toen Nederland een ander land was dan nu het geval is?

Consultatieprocedure

Wij zijn ons ervan bewust dat de verbeter/hersteldoelstellingen zoals vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten nog niet waren geconcretiseerd. Ze zijn tot nu toe slechts met een (>) aangegeven. Het staat buiten kijf dat concretisering nodig is om te weten wat het precieze doel is. Echter, waarom is niet gekozen voor een bottom up procedure waarbij de actualisering/concretisering plaatsvindt in beheerplannen per Natura 2000 gebied, waar inspraak, bezwaar en beroep op mogelijk zijn?

Kennelijk gaat het als volgt. LNVN neemt een besluit over de nieuwe landelijke doelen die vervolgens kader stellend zijn voor de gebiedsdoelen. De landelijke doelen hebben geen directe doorwerking en dus zijn bezwaar en beroep niet mogelijk, zo staat te lezen in de stukken.

De vraag is dan ook waar deze consultatie toe dient. Vanuit onze optiek is het onmogelijk om de vernieuwde doelstellingen per habitat, per soort, per vogelsoort op hun merites te beoordelen. Uit de documenten vallen ook de consequenties op gebiedsniveau niet af te leiden. We moeten blijkbaar maar geloven wat de wetenschappers en ecologen vinden, ongeacht de consequenties voor de samenleving en de agrarische sector in het bijzonder.

Tegelijkertijd zijn de landelijke doelen wel bepalend voor de invulling van gebiedsdoelen in beheerplannen. Dat betekent dat de inspraak en de bezwaar- en beroepsprocedures die daarop volgen een farce zijn. Zoals ook al is gebleken bij het zogeheten veegbesluit.

Bottom up

We begrijpen dat de landelijke optelsom van de staat van instandhouding gerapporteerd moet worden aan Brussel. We begrijpen ook dat dit een optelsom is van de staat van instandhouding van habitats, soorten en vogels in de Natura 2000 gebieden en daarbuiten, maar dat hoeft volgens ons niet te betekenen dat de gebiedsdoelstellingen landelijk bepaald moeten worden en dat er op gebiedsniveau alleen maar ingevuld mag worden.

Waarom niet andersom? Waarom laat u de gebieden zelf – onder supervisie van het bevoegd gezag - niet bepalen wat de natuurdoelstellingen in de Natura 2000 gebieden zouden kunnen/moeten zijn? Wat ons betreft zou dat moeten gebeuren in een proces waarbij de

belangen van de agrarische sector worden meegewogen (gebiedsproces). Daarbij kunnen/mogen landelijke “adviezen” uiteraard een rol spelen.

Referentiesituatie

De wijze waarop verbeter/herstel doelstellingen zijn geformuleerd roept bij ons grote vraagtekens op. Bij behoudoelstellingen is de situatie nog relatief duidelijk. De situatie mag niet verslechteren t.o.v. het referentiejaar (meestal 2004), zij het dat vaak onduidelijk is hoe die situatie in 2004 was.

NB Wij realiseren ons dat het verslechteringsverbod ook geldt voor habitats, soorten en vogels waarvoor een verbeter/herstel doelstelling geldt.

Bij verbeter/hersteldoelstellingen is van enige duidelijkheid geen sprake. Wie bepaalt wat het referentiejaar is en waarom? Waarom is het jaar van inwerkingtreding van de VHR de ondergrens? Op welke historische informatie is/wordt de verbeter/herstel doelstelling gebaseerd? Het kan toch niet zo zijn dat doelen worden geformuleerd op basis van een vermeende situatie in het (grijze) verleden toen de omstandigheden in Nederland geheel anders waren dan nu het geval is. Dat kan “Brussel” niet bedoeld hebben.

Daar komt nog bij dat de monitoring van de situatie in Natura 2000 gebieden nu al te wensen over laat, dat in veel gevallen de T0 situatie (2000/2004) niet bekend is, laat staan dat we weten hoe de situatie in 1992 en daarvoor was.

Kortom, wij vrezen dat bij de formulering van verbeter/herstel doelen in grote mate sprake is geweest van wensdenken. Het woord modelmatig, dat regelmatig in de tekst voorkomt, doet in dat opzicht de wenkbrauwen fronsen. Kortom, deze aanpak kan en mag niet de basis zijn voor een besluit over landelijke doelen.

Geen nationale koppen

Onze volgende opmerking betreft de tijdspanne waarin de doelen moeten worden bereikt. Wij bepleiten in dezen een één op één aansluiting bij de Natuur Herstel Verordening. Geen nationale koppen op internationaal (EU)beleid. Zie in dit verband ook het regeerakkoord, het artikel van Geesje Rotgers in Agrifacts en de brief van Stichting Stikstof Claim over hetzelfde onderwerp. (Zie bijlagen bij deze brief)

Een andere kwestie betreft de uitbreiding van de oppervlakte van habitats of leefgebieden van soorten en vogels. Wij menen uit de stukken te kunnen opmaken dat het in dezen ook kan gaan om gebieden die nu nog agrarisch zijn, maar die zouden kunnen/moeten worden aangekocht in het kader van de NNN of in het kader van de bossenstrategie. In het licht van de consequenties die de Natura 2000 gebieden nu al hebben op bestaande gebieden is een uitbreiding van die gebieden onacceptabel.

We wijzen daarbij op het onderwerp voedselzekerheid, die bij steeds verdere verkleining van het agrarisch areaal onder druk komt te staan. Dit kabinet had zich voorgenomen om agrarische gronden te beschermen tegen functieverandering. Wij pleiten er voor om dat te doen voordat het te laat is.

Stikstof en gewasbeschermingsmiddelen

En tenslotte één van de kwesties waar het in belangrijke mate om draait: stikstof. In de achterliggende bouwstenen bij de rapporten wordt bij elk stikstofgevoelige habitat/soort

gesproken over een overmatige stikstofdepositie en bij de maatregelen over vermindering van die depositie. Onduidelijk is wat de bron is van deze vermeldingen. Het zou ons niet verbazen als dit regelrecht afkomstig is uit de NDA's, waarvan wij al eerder hebben vastgesteld dat daarin cirkelredeneringen over stikstof staan. In dat kader staan wij achter uw beleid om te komen tot nieuwe betere NDA's.

Een tweede kwestie is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Inmiddels dreigen ook de plantaardige sectoren veel last te gaan ondervinden van de aanwijzing van Natura 2000 gebieden, getuige een recente uitspraak over de lelieteelt in de nabijheid van een Natura 2000 gebied. Het actualiseren/concretiseren van de natuurdoelen kan derhalve ook grote gevolgen hebben voor deze sectoren.

NB Al eerder hebben wij u verzocht om aan de provincies opdracht te geven om per Natura 2000 gebied te gaan monitoren, vast te stellen of **behoud** doelen al dan niet gehaald zijn/worden (verslechteringsverbod) en waar dat (nog) niet het geval is vast te stellen wat de drukfactoren zijn, natuurherstel- en bronmaatregelen in beheerplannen op te nemen en deze maatregelen sociaaleconomisch en anderszins te toetsen in het kader van artikel 3 lid 2 van de habitatrichtlijn (gebiedsproces).

Oproep

Wij roepen u op te stoppen met deze actualiseringsoperatie, waarbij de ecologische wereld **wederom** eenzijdig bepaalt wat er moet gebeuren. Laat het actualiseren/concretiseren van de verbeter/herstel doelstellingen over aan de provincies, waarbij deze middels gebiedsprocessen – met betrokkenheid van agrariërs - worden vastgesteld. Bij de opzet van deze gebiedsprocessen dringen wij aan op betrokkenheid van onze kant.

Graag zouden wij op zeer korte termijn met u over deze kwestie van gedachten willen wisselen.

Met vriendelijke groeten,

Agractie Nederland

Alien van Zijtveld

Nederlandse Akkerbouw Vakbond,

Adrie Vermeulen

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Harmen Endendijk

Nederlandse Vakbond Pluimveehouders

Bart Jan Oplaat

Producentenorganisatie Varkenshouderij

Linda Verriet

Vereniging van Kalverhouders

Hans Luijterink